

УДК 27–662:008:316.3:2–562

Ева Сек,
м. Стальова Воля, Польща

ФЕСТИВАЛЬ ХРИСТИЯНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ «ЕВТРАПЕЛІЯ» – МІСІЯ І СУСПІЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ ФОН

Стаття присвячена Фестивалю Християнської Культури Eutrapelia, який проходить в Сандожежській єпархії в Польщі. На підставі власних досліджень представлена місія і суспільно-культурний фон Фестивалю в контексті зламу культур на межі тисячоліть, доводиться необхідність пошуку нових форм роботи з молоддю, зокрема творчої роботи як відповіді на нові виклики зацікавлення цінностями; розкриваються шляхи евангелізації через культуру.

Ключові слова: місія Церкви, християнство, виховання, молодь, цінності, творча робота, евангелізація, нові форми виховання, заходи, спрямовані на оживлення культури.

Історія католицької церкви, яка має місіонерський характер, триває й досі. Католицький костюм як містична дійсність подорожує по шляхах багатьох епох, незмінно обстоюючи Одкровення, яке беззаперечно вступає в діалог із правдою, відкритою шляхом умовиводів, і доповнює її, переходячи межі людського розуму. Визнання об'єктивно існуючої правди про дійсність, Бога, людину і світ, забезпечує нерушимий культурний фундамент, що дає змогу людині орієнтуватися, відштовхуючись

від незмінних азів. Руйнування такого бачення дійсності й правди про неї вносить хаос, веде в результаті до невідворотних помилок, згубних для людини, ставить під сумнів і порушує все, що людина може прийняти за надійну опору, робить відносним те, що є незмінним і постійним, і абсолютизує те, що є непостійним і таким, що веде в небуття. Саме таким є злам культур тисячоліть, свідками якого ми є, коли руйнуються ключові значення і поняття щодо фундаментальної і незмінної правди про природу людини, її місце у відношеннях із Богом як Творцем і Законодавцем, про світ, в якому людина має відведену їй власну позицію з огляду на гідність і здібності, якими вона була наділена Творцем, а потім Спасителем. Виховання молодого покоління в часи хаосу і повернення до варварського рівня, який є ще більш загрозливим, бо прихований під сучасними досягненнями цивілізації, яким людина піддається, замість того, щоб панувати над ними, є справою, що виходить за межі людських сил, яка вимагає незламності духу, що є наслідком постійного контакту з Богом. Допомогу на цьому шляху пропонує Фестиваль християнської культури «Евтрапелія», звісно, у межах свого функціонування. Матеріал викладено на підставі власних досліджень.

Культура кінця минулого – початку теперішнього тисячоліть. Посилаючись на вчення Папи Римського Іоанна Павла II, зокрема на підставі енцикліки «*Fides et ratio*», можна відзначити потребу опиратися на правду, що об'єктивно існує, яку можна пізнати як шляхом розумових міркувань, так і Божого одкровення. Особливо суттєве значення це має для виховання молодшої людини, яка формує власний погляд на навколишню дійсність, щоб її розуміння не зазнало деформації. Іоанн Павло II пише: «Адже неможливо заперечити, що перш за все молоде покоління, якому належить і від якого залежить майбутнє, в теперішній період швидких і складних змін може відчувати відсутність автентичних орієнтирів. Потреба пошуку фундаменту, на якому можна побудувати особисте і суспільне життя, особливо відчувається тоді, коли людина переконується, наскільки неповними є пропозиції, які тимчасову, минулу дійсність підносять до рангу цінностей, викликаючи фальшиві надії на пізнання справжнього сенсу буття. Під їхнім впливом багато людей доводять своє життя до краю прірви, не усвідомлюючи, що на них чекає.

Причиною цього є також факт, що неодноразово ті, хто був покликаний, щоб у різних формах культури представляти плоди своїх роздумів, відвернули погляд від правди, віддаючи перевагу тимчасовому успіху над тяжким наполегливим пошуком того, що в дійсності варто зробити змістом свого життя» [7]. Іоанн Павло II закликав як християнських філософів, так і теологів, творців культури, педагогів, щоб вони допомагали молодим людям знаходити той основний критерій можливості пізнання людини, яким є Ісус Христос, без якого неможливо зрозуміти людину, її призначення, покликання, сутність і сенс існування, не можна зрозуміти становлення й історії Польщі. Він дав найбільш точний діагноз культурного стану сучасної людини, вказав, у чому полягає джерело зла, де можна знайти сили для захисту від нього та будівництва міцного миру і злагоди. Шляхом глибоких роздумів, героїчної роботи над їх донесенням до населення нашої Землі, Іоанн Павло II, по-перше, діагностував причини кризи, яку переживає сучасна людина, а по-друге, вказав шляхи виходу й оздоровлення, застеріг людськість від наближення катаклізму поглинання людини брехнею про неї саму, і відповідно, близького кінця загибелі, руйнування й духовного знищення. Цивілізація смерті, про яку Іоанн Павло II попереджав, остерігаючи від неї, заглянула в очі сучасній людськості. Показуючи шляхи виходу, він заохочував до роботи, спрямованої на виховання молодого покоління. Із цих вказівок можна зробити висновки, що в кожному місці життя когось і людини як його члена, може відбуватися рух думки й дії, які ведуть до пошуку й поглиблення правди, а в подальшому – прийняття її і життя нею. Життя правдою в любові, яке є шляхом до освячення людей, які так живуть, може стати і є основою культурного перелому, який ми можемо назвати культурною контрреволюцією. Ця культурна контрреволюція проходить не тільки в опозиції до культурної революції наших часів і її глобалізації, але й віддає належне «старій культурі» – класичній античній культурі, яка була первинною прийнятою культурою, яка розвивалася протягом наступних століть і лягла в основу системи знання про буття, його метафізичну специфіку, а також християнську культуру, основу на Одкровенні, Старому і Новому Завіті, яка визнає існування об'єктивної правди, але відкидає релятивізм, який пропонується сьогодні, який намагається

скинути правду про природу створеного світу і про Бога, його Творця. Діагноз загроз і їх джерел поставила Маргарита Пітерс, показавши в книзі *«Глобалізація західної культурної революції. Ключові поняття, механізми дії»*, як міжнародні організації та установи без погодження з суверенними народами маніпулюють долею сучасної людини й національних культур. Нова глобальна мова використовує поняття, які змінюють попередні поняття, котрі визначали й формували дійсність. Вона побудована так, що не збігається з об'єктивною дійсністю, однак набуває собі прав, диктує власне бачення, яке фальшує фундаментальну правду про світ і людину. Така брехня суперечить добру людини, диктуючи власне бачення в житті людини і чинного законодавства, яке відіграє вирішальну роль у міжнародному масштабі і в межах окремих держав в ім'я цього добра. Звісно ж, це відображається в усіх сферах суспільного життя, освіти, навчання, стилю життя, прийнятих нормах, у сукупності, а можливо передусім, із втручанням у родинне життя.

Потреба в нових формах роботи з молоддю. Щоб чинити опір непередбачуваним трагічним наслідкам цієї культурної деформації, слід шукати *нових форм роботи з молоддю*. Саме ці потреби описано в другому підрозділі другого розділу роботи. Адже, на жаль, ми не в змозі відвернути або повністю зупинити процес культурної революції, яка триває, і зміни, які вона вносить в життя людства, а внесені у правовий і фінансовий обіг функціонування урядових і недержавних організацій парадигми нової глобальної етики, а також мова, що нею використовується, мають обов'язковий характер для систем людського суспільства в усьому світі, боротьба за молоде покоління повинна набувати комунікативних і привабливих для неї форм, які б виступали цілком як форма підтвердження іншої течії, яка відрізняється від основної прийнятої і чинної. Молодь, яка шукає щастя, кохання, дружби, сповнена ідеалів і прагнення безкорисливо здійснювати добро, може піти невірним шляхом розуміння такого щастя, кохання, свободи, навіть безкорисливості, якщо не знатиме сталого орієнтуру, якою є об'єктивна правда і універсальні цінності. Молоде покоління, яке природно прагне слідувати за сучасністю і створює культурну надбудову в традиційній спадщині, також шукає мову, прийняту для нового часу, в якому вона живе, якою

вона зможе виражати свої устремління. Тут виникає питання: як зробити так, щоб сучасна мова охоплювала традиційні поняття й цінності, які попередні покоління плекали тисячоліттями, а не піддалася тенденціям, які відкидають її до сфери брехні, що криється під маскою сучасності, хоча не містить змісту ані більш досконалого, ніж консервативний, ані більш правдивого. Це завдання постає перед сучасними педагогами, які серйозно ставляться до виховання ввірених їм молодих людей і відповідають за них. Звідси випливає потреба пошуку таких форм роботи з молоддю, які, зберігаючи елементи нових відкриттів і досягнень цивілізації, приведуть до незмінних цінностей, норм і принципів, що дозволять встановити контакт із правдою. Місією Фестивалю християнської культури «Євтрапелія» є пошук і пропонування таких форм, які зможуть служити зміцненню і розумінню цінностей, які належать до Всесвіту і об'єктивної правди. Цікавим у фестивалі є, зокрема, те, що, окрім представлення понять, сформульованих вербально, також має місце немовби проникнення «всередину» цих понять невербальним способом за допомогою художніх засобів вираження. Музика, спів, світло, картини, символи, скульптури, фотографії, різноманітні сценічні форми, серед яких важливі танець, жест, рух, дозволяють не тільки звертатися до значень, які відображають правду, але, що дуже важливо в ситуації диктування нових понять глобальної етики, вони оминають зовнішню форму розуміння змісту, якою є слова, і показують дійсність такою, якою вона є – безпосередньо або за посередництвом знаків. Таким чином, можна сказати, що ці форми «забувають» про всюдисущу новомову, яка суперечить природі й дійсності, що виходить за межі природного. Звісно ж, слово в цих програмах не втрачає свого значення у способі буття людини, зокрема Слово Боже стоїть у центрі програм, реалізованих фестивалем. Тут йдеться про спрощення вербальної передачі, так, щоб у добу сучасної ілюстрованої цивілізації, вона була доступна й адаптована до свідомості молодих адресатів. Отже, можна сказати, що мостом, який веде до найвищих цінностей, є те, що міститься у програмі Фестивалю християнської культури «Євтрапелія». Цю думку висловив у своєму листі з нагоди 10-тої річниці Католицького будинку культури «АРКА» засновник цього будинку, єпископ Вацлав Свежавскі в таких словах: «Задум об'єднання

людей навколо Правди, Добра і Краси дуже близький Покровительці будинку культури «АРКА», святій королеві Ядвізі, служить для всіх тих, хто протягом багатьох років вкладав у цю надзвичайно важливу форму роботи з дітьми і молоддю весь свій талант і серце. В «Арці» збирається молодь, щоб радість молодості та товариство, красу поезії, живопису й рисунку, танцю і співу, багатство пісні й регіонального одягу поєднати з патріотичними почуттями, і все це будувати на фундаменті католицької віри, з якої повстає наша вітчизняна, та й, зрештою, європейська культура. (...) Сьогодні робляться різні спроби боротьби за молоде покоління, його патріотизм і католицизм. Цей спосіб є одним із найкращих» [2].

Творча робота як відповідь на нові виклики зацікавлення цінностями. У цій частині статті підкреслюється основна риса людини – втілення образу й подоби Господа і можливість брати участь у безперервному творчому процесі створення світу, що здійснюється постійно від початку створіння світу Богом, яку людині дарував Господь. Це має своє втілення в даруванні нового життя, коли чудо зачаття відбувається за участю жінки й чоловіка, які беруть активну участь у творчому акті Бога, що дарує життя новим людям. Це відбувається на різних етапах людського життя, коли людина творить культуру, чого не робить жодна інша істота. Цінності, що об'єктивно існують у цій культурі, проявляються у різних особистих і неособистих цінностях. Класична тріада – правда, добро, краса, теоретично обґрунтована стародавніми філософами, проходить через такі історичні віхи людства і світу, викликаючи захоплення й безперервні нові наукові зусилля багатьох інтелектуалів. Бог – Джерело цих цінностей, Він сам є Правдою, найвищим Добром і найпрекраснішою Красою, відкриває людині таємницю свого буття через Ісуса Христа, який ставши людиною, знову переродився в Бога і приніс спасіння людині, враженій гріхом. Кожна епоха постійно по-новому намагається зрозуміти цю таємницю і на свій лад відповісти Богу на запрошення до співпраці у справі спасіння. Пошук цінностей, які ведуть до Бога, для кожної людини індивідуальний, і для спільноти загалом, починаючи від родини, є завданням, яке проходить червоною ниткою через усе життя. Людина, яка творить культуру, і одночасно її переросла, і є «чимось» більшим, ніж вона сама, потребує пізнання цінностей, прийняття їх у своє життя, освячення

ними, щоб у повній мірі проявити свою людськість. Щодо молоді наших часів, вона прагне висловлювати свою думку, власні погляди, власні оцінки дійсності, незалежно від ступеня досягнутого рівня мудрості. Йдучи слідом за новою етикою, яка все більше проникає в спосіб мислення про права людини, молодь переносить акцент із мети на засоби, які трактує як мету. Класичним прикладом цього є абсолютизація цінності вільного вибору, однак до уваги не береться, *що й навіщо* потрібно вибирати. Щоб молоді люди – і не тільки вони – могли прийняти аргументи, які вони, як правило, не приймають тільки тому, що вони вносяться авторитетами – можливо ще й тому, що існує криза, пов'язана з особистостями, які мають цей статус, викликана падінням моральності їх самих, але також завдяки пропаганді способів мислення згідно з новими парадигмами. Потрібно разом із ними проводити інтелектуальну й емоційну творчу роботу так, щоб вони самі дійшли правильних висновків. Творчий підхід є результатом тривалого виховного процесу, який не досягається самостійно. Йдучи за голосом Іоанна Павла II, котрий у *Листі до митців* визначив їх роль і закликав наповнювати культуру християнськими цінностями, об'єднувати Євангелії та мистецтва, Фестиваль християнської культури залучає молодих людей і їх педагогів до творчого мистецького шляху пізнання й насолоди вищими цінностями, які ведуть людину на вершину людськості.

«Людська культура з культу Бога» – євангелізація за допомогою культури. Продовженням вищенаведених роздумів є представлення зв'язку між людською культурою і культом Бога, а також євангелізації за допомогою культури. Зв'язок і залежність культури, яку творить віруюча людина з власної віри в Бога, має основне значення. Створена віруючою людиною культура, що містить Божу іскру, впливає на тих, хто цю культуру пізнає і асимілює. Християнська культура, що містить Благую Вість про спокутування гріхів людини Сином Божим, будує моральний кодекс в індивідуальному і соціальному житті, що базується на живій надії, любові, вірі, милосерді, солідарності, правді, свободі, суб'єктивності та гідності людини. Цитата, наведена в назві цього підрозділу, належить ксьондзу єпископу Вацлаву Свежавському і майорить на прапорі Католицького будинку культури «АРКА», який почав реалізовувати цю ідею у своїй діяльності. Автор цих

слів стверджує: «Правильною відповіддю людини на Божий акт спасіння є культ. У вузькому значенні культ – це складення пошани Богу під час Літургії, де відбувається ця єдина у своєму роді зустріч з Всюдисущим, який виходить назустріч людині, щоб сповістити їй її призначення і сприяти об'єднанню з Собою. Проте культ, який бере початок із Літургії, поширюється на всі акти боготворіння Всюдисущого і проявляється також у захопленні його Сотворінням і через усвідомлення конечності власного життя. Так культ охоплює всі моменти і сфери людського життя, адже він є внутрішнім шануванням Бога людиною, у її думках і серці. Таке розуміння культу є природнім джерелом культури, яка витікає безпосередньо з природи людини, створеної Богом і яка приймає свою людськість у душі Євангелія» [3]. Якщо людина житиме Богом і Євангелієм, то все, що вона робить, буде наповнено духовною іскрою, а матерія є видимим виявленням Божої діяльності у світі. У подальших роздумах наведено документи Костьолу, які підтверджують описану діяльність людини, наприклад, Духовна конституція про Костьол, Документи Другого Польського пленарного синоду, Апостольське звернення «*Christifideles laici*» Іоанна Павла II, а в їх світлі – представлена діяльність фестивалю християнської культури «Євтрапелія» як євангелізатора тут і зараз у вимірі, доступному молоді, що творить культуру.

Шлях до цінностей. У заключній частині статті описано Фестиваль Християнської Культури «Євтрапелія», який проходить у Сандомижській єпархії в Польщі, з позиції служіння Ісусу Христу, котрий стоїть у центрі цього заходу. У розглядуваній проблемі наведено апостольське звернення Іоанна Павла II *Pastores gregis* від 16 жовтня 2003 р. «Про єпископа, слугу Євангелія Ісуса Христа задля надії світу», щоб показати роль Єпископа, який об'єднує молодь і її вчителів у цьому служінні. В силу власної апостольської місії єпископ здатен вводити свій народ у серце таємниці віри, де можна зустрітися з живою особою Ісуса Христа. Це також передбачено в рамках фестивалю. Фестиваль християнської культури «Євтрапелія» концентрується на особі Ісуса Христа, під головуванням правлячого архієрея, пізнає таємниці віри, формує людину, яка шукає все більш досконалого пізнання і встановлення зв'язку з Богом, Найвищою цінністю, перед якою людина розуміє і пізнає свою власну цінність. Прийняття віри, проникнення людини

в Христа через хрещення, змінює її не тільки теоретично, згідно із зовнішніми знаками, які було здійснено, але й на практиці, яка охоплює як дійсність духовного статусу людини, так і відображення цього стану в дійсності, що виражається в поведінці хрещеної людини, християнина. Отже, ми маємо тут справу з пропусканням через себе тієї Цінності, якою є Ісус Христос, вдосконалюючи таким чином цінності людини як дитя Божого. Людина стає спадкоємцем Божого Царства і відповідних цінностей, вступає на шлях наслідування Христа, живе Христом, живе Цією Цінністю. Разом із прийняттям цінності, якою є Бог, людина приймає цінність любові Божої, цінність любові, на яку стає спроможною людина як суб'єкт активно і зріло люблячий, приймає цінність святості в тій мірі, в якій він відкривається назустріч любові Бога. Фестиваль християнської культури «Євтрапелія» у своїх цілях прямує за цим проголошенням наявності Бога в житті учасників як сьогодні, так і в далекому завтра, в житті всіх спільнот, пов'язаних із цими особами, згадуваними в цій роботі в підрозділі, присвяченому сфері впливу Фестивалю, зокрема шкільних спільнот – учасників і адресатів «Євтрапелії», підтвердженням чого є всі дії в рамках фестивалю. Тут можна поставити питання, чи може фестиваль, який проводиться учнями шкіл, їх учителями й організаторами, досягнути тих цінностей, про які йдеться у статті. Шлях до цінностей, їх пізнання й осмислення веде через культурну творчість. У подальшій частині цього підрозділу описано реалізацію цього шляху Фестивалем християнської культури «Євтрапелія». Під час Фестивалю християнської культури «Євтрапелія», який вчить переживати цінності правди, добра, краси та ґрунтується на вірі у присутність Ісуса Христа в житті людини, можна поглянути на цінність гідності людської особистості та її щастя, які розглядаються і трактуються глибоко й максимально повно. Концертні програми реалізуються згідно з відповідно підбраною тематикою, дискусійні панелі, зустрічі і свідчення осіб, чітка позиція, що спонукає до осмислення духовного життя і його ролі в земному житті, щоб воно було гідно прожито, і врешті спільна молитва і сила Божого Слова і Євхаристії – це події, з яких складається життя Фестивалю, які надихають, мотивують, повчають, зміцнюють його учасників на шляху до найвищих цінностей. Шлях до цінностей, який проходить

фестиваль християнської культури «Євтрапелія», веде до цінностей класичної тріади – Правди, Добра і Краси, до персональних цінностей, якими є любов, свобода, гідність. Цей шлях веде через пізнавальні сфери людини, мотивування людини до пізнання та прийняття цінностей, все це здійснюється в перспективі трансцендентного розуміння людини, яка трактується як Божа дитина. Шлях фестивалю проходить через зустрічі людей у спільноті, концертні й наукові програми, через молитву. Служить людині в її устремлінні до Абсолюту.

Список використаної літератури

1. Peeters Marguerita, Globalizacja zachodniej rewolucji kulturowej. Kluczowe pojęcia, mechanizmy działania. – Warszawa : Wydawnictwo siostr Loretanek, 2010.
2. Sęk E. Błogosławiony czas. – Raclawice : Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu Katolicki Dom Kultury «ARKA», 2006.
3. Świerzawski Biskup Wacław Józef. To jest Pan. Listy pasterskie 1992 – 2002. Hodie – Wydawnictwo Diecezjalne, Sandomierz, 2003.
4. Архів Католицького будинку культури «АРКА» в Рацлавіцях.
5. Іоанн Павло II. Апостольське звернення *Christifideles laici* від 30 грудня 1988 року.
6. Іоанн Павло II. Апостольське звернення *Pastores gregis* від 16 жовтня 2003 року.
7. Іоанн Павло II. Енцикліка *Fides et ratio* від 14 вересня 1998 року.
8. Іоанн Павло II. Лист до митців від 4 квітня 1999 року.

Ева Сек

ФЕСТИВАЛЬ ХРИСТИАНСКОЙ КУЛЬТУРЫ «ЭВТРАПЕЛИЯ» – МИССИЯ И ОБЩЕСТВЕННО-КУЛЬТУРНЫЙ ФОН

Статья посвящена Фестивалю Христианской Культуры Eutrapelia, который проходит в Сандоমেжской епархии в Польше. На основании собственных исследований представлена миссия и общественно-культурный фон Фестиваля в контексте культурного перелома современных тысячелетий. Убедительно доказывается необходимость поиска и продуцирования новых форм работы с молодежью, сохраняющих достижения цивилизации и одновременно ведущих к вечным ценностям – Истине, Добру и Красоте. Автор раскрывает пути эвангелизации посредством творения культуры.

Ключевые слова: миссия Церкви, христианства, воспитание, молодежь, ценности, творческая работа, эвангелизация, новые формы воспитания, мероприятия, направленные развитие культуры.

EUTRAPELIA CHRISTIAN CULTURE FESTIVAL - ITS MISSION AND SOCIAL AND CULTURAL BACKGROUND

Article is devoted to Festival of Christian Culture Eutrapelia, which takes place in Sandomezhskiy diocese in Poland. Mission and social and cultural background of the festival are presented in the context of cultures fracture on the verge of millennia. The author is convinced that the new paradigm of global ethics and language is reflected in all spheres of social and family life, education, norms, and values; it breaks indestructible cultural foundation and leads to person's spiritual destruction. It is emphasized that modern young people want to express their opinions, views, estimates of reality. However, following the new ethics, young people transfer accent from the goal to means.

Necessity of search of new attractive for young people forms of activities that would retain the achievements of civilization and lead to constant values is proved. Based on her own researches, the author concludes that the following form is Festival of Christian Culture «Eutrapelia» in Catholic culture house "ARKA". The main idea the festival is evangelization by means of Bishop Vatslav Svyezhavski's culture, imprinted on the flag of the institution in the words "human culture from cult of God." The festival is held by school students, their teachers and organizers; they are involved in cognition, understanding and enjoyment of higher values through cultural creativity. The festival combines verbal (the Word of God) and nonverbal artistic means of values expression (music, singing, light, painting, symbols, sculpture, photography, stage forms, dance, gesture, movement, national costumes, etc.). Concert and academic programs, discussion panels, meetings, common prayer, the power of the Word of God and the Holy Eucharist are life events of the festival. Thus, the festival leads to the classical triad of values Truth, Goodness and Beauty, and to personal values, such as love, freedom, dignity and patriotism.

Keywords: *Church mission, Christianity, education, young people, values, creative work, evangelization, new forms of education.*

Одержано 05.09.2012 р.